

УДК 378[159.913+796]

СЕКЦІЙНА РОБОТА ЯК ОДНА З ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Олійник Н.А., к. пед. н.,
доцент, завідувач кафедри фізичного виховання
Вінницький національний аграрний університет

У статті розглянуто питання оптимізації фізичного виховання студентів ВНЗ в контексті організації занять за вибором: видах спорту, рухової активності оздоровчої спрямованості. Відзначені переваги секційної форми: підвищення інтересу з боку студентів; формування спеціальних навчальних програм, відповідної матеріальної бази і висококваліфікованих кадрів.

Ключові слова: заняття, секційна, форма, позитивна мотивація, оптимізація, навчальна робота.

В статье рассмотрены вопросы оптимизации физического воспитания студентов вузов в контексте организации занятий по выбору: видах спорта, двигательной активности оздоровительной направленности. Отмечены преимущества секционной формы: повышение интереса со стороны студентов; формирование специальных учебных программ, соответствующей материальной базы и высококвалифицированных кадров.

Ключевые слова: занятия, секционная, форма, положительная мотивация, оптимизация, учебная работа.

Oleinik N.A. THE SECTION FORM OF WORK AS ONE OF THE FORM THE ORGANIZATION THE EDUCATIONAL PROCESS IN PHYSICAL EDUCATION IN HIGH SCHOOL

The questions of optimization of physical education of students of higher institutions are considered in the context of organization of studies by choice: to the types of sport, motive activity, health orientation. Advantages of sectional form are marked: increase of interest from the side of student; the corresponding material base and highly skilled shots.

Key words: lessons, sectional, shape, positive motivation, optimization, training work.

Постановка проблеми. Фізичне виховання студентів ВНЗ передбачає успішне вирішення освітніх, оздоровчих, виховних задач із метою забезпечення не лише тимчасового адаптивного ефекту в фізичному розвитку і підготовленості, досягненні високого рівня працездатності, але й закладення передумов доцільного і компетентного використання засобів фізичної культури упродовж усього життя. Це зумовлює необхідність формування в студентів ціннісного ставлення до власного здоров'я, цілісної системи уявлень про ведення здорового способу життя та методик самостійних занять фізичними вправами.

Але останнім часом водночас з інтенсифікацією навчального процесу у вищих навчальних закладах спостерігається тенденція до зниження обсягу рухової активності студентів. Така тенденція негативно позначається на фізичному розвитку, фізичній підготовленості та функціональному стані молоді, що зумовлює особливу соціальну значущість збереження і зміцнення здоров'я студентської молоді. Для підвищення професійно-прикладної дієвості фізичного виховання доречно широко застосовувати види спорту, засоби і методи, що ефективно сприяють формуванню професійно

важливих для випускників ВНЗ психофізичних якостей і навичок. Визначення того чи іншого виду спорту, яке свідомо здійснює студент, є початком осмисленого вибору форм рухової активності, що відповідають індивідуальним фізичним і психологічним потребам.

Організація навчального процесу зі студентами за секційним принципом із використанням найбільш популярних у молоді видів спорту і рухової активності нині активно використовується і розвивається у вищих навчальних закладах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковцями у працях з педагогіки, психології та фізичної культури висвітлюються такі аспекти секційної роботи: соціально-філософські проблеми молоді щодо розвитку особистості у процесі навчання, виховання і самоосвіти (В. Андрущенко, З. Бондаренко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Рибалка, О. Савченко, С. Максименко, С. Якименко та ін.); дослідження системи фізичного виховання студентської молоді (Є. Вільчковський, Л. Волков, Н. Довгань, О. Куц, О. Німець, Б. Шиян та ін.); вивчення проблеми формування оздоровчого потенціалу фізичної культури студентів, визначення його концептуальних засад, як

чинника формування особистості (О. Вакулєнко, П. Гусака, Н. Заверико, Н. Зимівець, С. Омельченко, В. Петровича, Л. Сущенко, О. Стойко, Л. Тихомирової та ін.); основні форми організації навчального процесу (А. Бойченко, В. Костюкевич, О. Попрошавєв, Л. Луценко, В. Мунтян, В. Темченко).

Постановка завдання. Незважаючи на отримані науковцями результати досліджень, які мають незаперечну теоретичну і практичну цінність, деякі питання вивчення значення секційної роботи як форми організації навчального процесу вимагають систематизації й узагальнення, що визначило завдання статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фізичне виховання студентської молоді в Україні тривалий час було обов'язковою дисципліною. Це сприяло забезпеченню соціального замовлення суспільства на всебічно розвинену гармонійну особистість фахівця, який має високий рівень здоров'я, необхідну фізкультурну освіту та фізичну підготовленість, спроможного до фізичного удосконалення, щоб відповідати вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальностей. Водночас відомо, що студентський вік є найбільш сприятливим для розвитку та підтримки фізичних якостей, зокрема сили та витривалості. Цей вік є періодом найбільшого спортивного злету, виконання спортивних нормативів у багатьох видах спорту. До цього слід додати, що студентський спортивний рух – один із потужних у світі, що доведено престижністю участі збірних команд країн у Всесвітніх універсіадах як окремої ланки спортивного зростання в світовому Олімпійському русі [3, с. 117].

Доволі актуальною є проблема формування фізкультурної компетентності студентської молоді та відсутність критеріїв її оцінювання. Скасування контрольних тестів для студентів необхідно було замінити іншою нормативною базою заради того, щоб здійснити перехід від раніше існуючої Програми. Алогічно, коли на тлі понад результатів у спорті вищих досягнень відбувається зниження рівня підготовленості студентської молоді, погіршення їх здоров'я, занепад фізкультурно-оздоровчої діяльності та «масового спорту» [1; 3; 6; 10 та ін.].

Найважливішим напрямом оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів із фізичного виховання й вищій школі є спортивно-оздоровча діяльність. Секційна форма організації навчання студентів дає можливість реалізації у процесі фізичного виховання принципів особистісно-орієнтованої освіти, зокрема індивідуалізації та диференціації навчального процесу, віль-

ного вибору студентом змісту, методів і засобів навчання відповідно до його мотивів, інтересів і потреб тощо. Студенти мають можливість вільного і свідомого вибору напряму фізкультурно-спортивної підготовки на підставі певного виду спорту або фізкультурно-оздоровчого напряму, що є початком осмисленого вибору форм рухової активності, які відповідають індивідуальним фізичним і духовним потребам.

Для організації секційної роботи необхідні певні умови:

- матеріально-технічне забезпечення (наявність обладнаних спортивних залів відповідним видам спорту);
- наявність у ВНЗ кваліфікованих тренерів/фахівців (кадрове забезпечення).
- бажання студентів займатися запропонованими видами спорту [9, с. 100].

Відповідно до завдань фізичного виховання, фізкультурно-спортивних інтересів сучасної студентської молоді, умов і традицій вищого навчального закладу на кафедрах організовані різні за спеціалізацією секції. Їх кількість, наповнення, розклад занять визначають кафедри фізичного виховання відповідно до вимог наказу МОН України «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента», «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах», навчальної програми з фізичного виховання та її варіативних компонентів – навчальних програм спортивно-оздоровчих секцій. Так, у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. Пирогова, студенти обирають секції на другому тижні занять після тестування фізичного розвитку. Основне і спеціальне відділення визначаються на підставі медичної довідки, наданої студентом на першому занятті та під час вступі до ВНЗ. Вибір студентом фізкультурної спеціалізації не є остаточним і коригується навчально-методичної циклової комісією.

У Вінницькому національному аграрному університеті застосовується система організації занять із фізичного виховання, коли цілий потік студентів розподіляють на заняття у спортивно орієнтованих групах фізичного виховання. Зарахування в групи проводиться за результатами медичного огляду, на підставі анкетування студентів та за бажанням студента займатися обраним видом спорту.

Безперечною перевагою організації фізичного виховання у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. Пирогова є наявність груп загально-фізичної підготовки (оздоровча робота) з фізичного виховання з плавання. Далеко

не кожен вищий навчальний заклад України має у своєму розпорядженні басейн, а орендувати басейн для організації занять із плавання для студентів в умовах фінансової кризи досить складно.

Секційна форма фізичного виховання припускає наявність особистої зацікавленості студента і високої мотивації (при збереженні дидактичної складової) [4, с. 33].

Практика організації навчального процесу у Вінницькому національному аграрному університеті показала, що студенти віддають перевагу заняттям у трьох циклах: циклі ігрових видів спорту, циклі силових і циклі фітнесу (таблиця 1).

Така форма організації навчального процесу з фізичного виховання вимагає зміни організації структури кафедри і комплектації штату викладачів кафедри фахівцями з видів спорту відповідно до цілей і завдань, які доводиться вирішувати при такій схемі організації занять із фізичного виховання.

обраного виду спорту (рухової активності), проходить обов'язкове тестування із загальної і спеціальної фізичної підготовки, бере участь у змаганнях різного рівня.

Наприкінці кожного семестру викладач певної спортивно-оздоровчої секції подає на кафедру фізичного виховання відомості про навчальні досягнення кожного студента в обраному виді спорту (руховій активності), на підставі яких приймається рішення про семестровий залік.

Існують певні складнощі у проведенні секційної роботи. По-перше, обираючи різновид фізкультурно-спортивної діяльності, студенти здебільшого не мають чіткої, усвідомленої та обґрунтованої мотивації. Найчастіше вибір випадковий. Підбір засобів фізичного виховання має здійснюватися з урахуванням особливостей навчального процесу на кожному факультеті і специфіки майбутньої професійної діяльності студентів. По-друге: студенти перших курсів включаються до занять у спортивно орієнтованих групах фізичного виховання у секції, де студенти вже займаються певний проміжок часу і найчастіше мають недостатню підготовку в обраному виді спорту. Особливо це позначається при проведенні занять із командних ігрових видів спорту, а також з силових видів спорту.

Головною метою впровадження секційної роботи в навчально-виховного процесу є:

- спонукання інтересу й залучення студентів до фізичної культури і спорту через пропаганду здорового способу життя;
- відвідування спортивно-масових заходів, змагань й участь у них;
- формування стійкого позитивного ставлення до фізичного виховання з метою зміцнення здоров'я;
- самовдосконалення, пов'язане зі здоровим способом життя і майбутньою професійною діяльністю.

Особливу увагу приділяють для підвищення дієвості фізичного виховання у Ви-

Таблиця 1

Навчальні цикли кафедри фізичного виховання Вінницького національного аграрного університету

Навчальні цикли	Види спорту (рухової активності)
Ігрові види спорту	Баскетбол, волейбол, міні-футбол, бадмінтон, теніс настільний, хокей на траві
Силові види спорту	Пауерліфтинг, армреслінг, бокс, єдиноборство, греко-римська боротьба, важка атлетика.
Фітнес	Аеробіка, атлетизм (атлетична підготовка в тренажерному залі), спортивна гімнастика

Перед початком практичних занять у секціях кожен студент проходить інструктаж із техніки безпеки і протягом семестру, постійно відвідуючи секцію, оволодіває навчальним матеріалом, який передбачає вивчення теоретичних засад, техніки, тактики

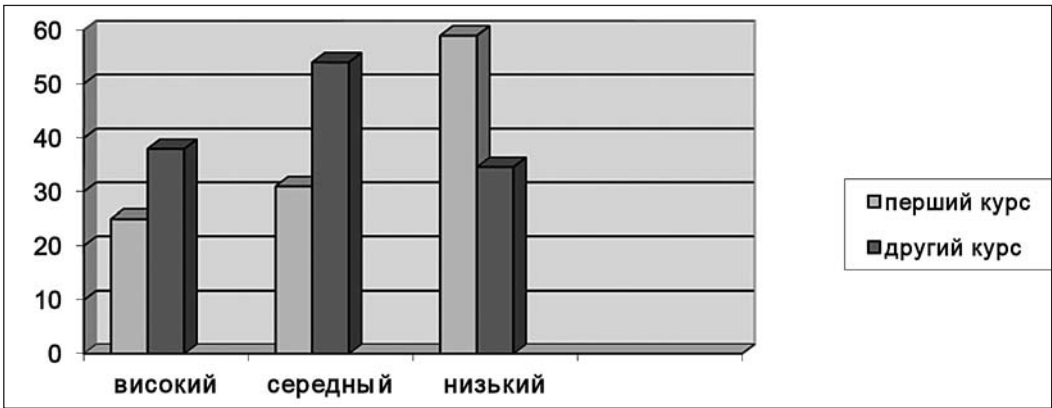

Рис. 1. Характеристика рівнів здоров'я студентів з I по II курс

ницькому національному медичному університеті ім. М. Пирогова, де студенти, в яких протягом 2 років (на I–II курсах) визначають рівень індивідуального здоров'я. Особливість полягала в тому, що форми організації навчальних занять на кожному курсі були різні. На I курсі студенти займаються за загальною програмою в обсязі річного навантаження 40 годин практичних занять на семестр, навчальні заняття були в сітці загальноакадемічного розкладу. На II курсі з 68 годин на семестр 36 було введено на загальний курс з навчальним розкладом і 32 – на секційну роботу за розкладом спортивно-оздоровчих секцій у поза навчальний час. У зв'язку з цим на кафедрі фізичного виховання та ЛФК з урахуванням наявної спортивної бази, залів та інвентарю, була організована робота шести спортивно-оздоровчих секцій: волейбол, баскетбол, футбол, легка атлетика, настільний теніс, бадмінтон, бокс, важка атлетика, секції загально-фізичної підготовки (оздоровча робота). Позитивним у цій формі організації навчального процесу є те, що, по-перше, студент може вибрати одну з запропонованих йому спортивно-оздоровчих секцій і на навчальних заняттях займатися улюбленим видом спортивної діяльності. По-друге, йому дається можливість вибрати, згідно з графіком роботи, день тижня і час відвідування даної спортивно-оздоровчої секції. Крім того, згідно з графіком роботи секції, студент може вибрати й викладача, який буде вести у нього заняття, адже ця інформація вказана в розкладі.

Єдиною проблемою при розподілі навчальних годин 50/50 (50% на загальний курс і 50% на секційну роботу) є те, що студент в даному випадку займається у кількох викладачів. Один веде у нього навчальні заняття у сітці годин (в 1 зміну), а інші викладачі ведуть секції загально-фізичної підготовки (у 2 зміну). Таке роздвоєння негативно позначається на контролі відвідування студентів. З огляду на це, сформовано вимоги для отримання студентами заліку. Перша і основна вимога – це 100% відвідуваність навчальних занять, як загального курсу (за навчальним розкладом), так і секційного курсу (робота секції загально-фізичної підготовки у поза навчальний час). Крім того, відповідно до навчальної програми, студенти в 1 семестрі у **змістовому модулі 1**. «Оволодіння основними засобами розвитку гнучкості, спритності та швидкості» вивчають три теми: «Розвиток загальної швидкості засобами циклічних видів спорту», «Розвиток спритності засобами гімнастики і спортивних ігор», «Розвиток гнучкості засобами різноманітних

гімнастичних вправ». По закінченню кожної теми вони проходять тематичний контроль, тобто складають тестові нормативи. Отже, друга вимога для отримання студентами заліку – це здача тестових вправ по закінченні кожної навчальної теми. Варто зазначити, що до тестового контролю рекомендуються допускати студентів, які пройшли практичну підготовку і відвідали не менше 50% занять з вивчення її теми. Таким чином, за умови 100% відвідуваності навчальних занять та складання тестових нормативів, студент отримує залік за семестр. Оцінює студента викладач, закріплений за групою.

Пропуски навчальних занять студент може відпрацювати у свого викладача за графіком індивідуальних консультацій, а може закрити їх своєю активністю:

- участю у спортивних змаганнях та спортивно-масових заходах, що проводяться в університеті;
- самостійною роботою, яка може включати виконання індивідуального домашнього завдання, теоретичну підготовку, додаткову підготовку до показових виступів;
- складанням і демонстрацією комплексів фізичних вправ для профілактики різних захворювань (для студентів спеціальної медичної групи).

Результати педагогічного експерименту представлені на рис. 1.

Аналізуючи дані, необхідно зазначити, що рівень індивідуального здоров'я студентів щороку покращується.

Таку позитивну тенденцію ми пов'язуємо, в першу чергу, з переходом на секційну форму організації навчального процесу. Секційна форма позитивно вплинула на відвідуваність навчальних занять, оскільки студенти могли відвідувати їх у зручний для себе час і на секціях займатися обраним видом рухової/спортивно-оздоровчої діяльності. Крім того, студенти відвідували секції не один раз в тиждень, а 2–3 і більше. Це позитивно позначилося на підвищенні рухової активності протягом навчального тижня, що, у свою чергу, сприяло зміцненню їх здоров'я.

Висновки з проведеного дослідження. Основною ідеєю оптимізації навчально-виховного процесу є формування стійкого інтересу до фізичного виховання з метою зміцнення здоров'я, самовдосконалення, фізичної підготовленості, пов'язаної зі здоровим способом життя і майбутньою професійною діяльністю.

Секційна форма організації навчального процесу з фізичного виховання у вищій школі є найбільш ефективною. Вона сприяє підвищенню рівня мотивації студентів до відвідування навчальних занять й активних

занять спортом, що чинить значний позитивний вплив на здоров'я конкретного студента.

Подальше дослідження передбачається провести в напрямку практичного вивчення загальної та моторної щільності занять при проведенні традиційної та секційної форм (занять).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акишин Б. Опыт организации спортивно-ориентированного физического воспитания в вузе / Б. Акишин // *Культура физическая и здоровье*. – 2008. – № 4. – С. 17–18.
2. Головченко Г. Формирование личности специалиста средствами физического воспитания: учеб. пособие / Г. Головченко, Т. Бондаренко – Харьков, ИВМО «ХК», 2001. – 156 с.
3. Єрмаков С. Перспективи розвитку навчальної дисципліни «фізичне виховання» у вищих навчальних закладах України / С. Єрмаков, І. Кривенцова // *Педагогіка та психологія*. Зб. наук. праць – Харків, 2015. – Вип. 47. – С.117–124.
4. Костюкевич В. Основи науково-дослідницької роботи магістрів та аспірантів у вищих навчальних закладах: навчальний посібник / В. Костюкевич, В. Воронова, О. Шинкарук, О. Борисова; за заг. ред. В. Костюкевича. – Вінниця: ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.
5. Мунтян В. Физическое воспитание в вузе – инвестиции в здоровье будущих специалистов / В. Мунтян // Зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти в Україні». – Харків, НТУ «ХПІ», 2010. – С. 32–35.
6. Навчальна програма з фізичного виховання для вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації : затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 14.11.2003 р. № 757 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.
7. Попрошаєв О. Порівняльний аналіз соматичного здоров'я студентів 1 курсів з 2007–2010 рр. / О. Попрошаєв, С. Зінченко, О. Чумаков // *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. – 2010. – № 4. – С. 115–119.
8. Темченко В. Секционная форма организации физического воспитания студентов / В. Темченко, Р. Сиренко // *Физическое воспитание студентов*. – 2010. – № 3. – С. 99–101.
9. *Физическая культура студента: учебник* / под ред. В. Ильича. – М.: Гардарики, 2005. – 448 с.
10. *Фізичне виховання: секційна форма організації навчального процесу (методичні поради)* / Уклад.: О. Попрошаєв, Л. Луценко, Г. Приходько та ін. – Х. : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – 64 с.